

Prilog poznavanju kultivirane i adventivne flore Požeške kotline

Dinko ZIMA

Veleučilište u Požegi, Vukovarska 17, 34000 Požega, Hrvatska (e-mail: dzima@vup.hr)

Sažetak

Cilj rada bio je odrediti kultivirane i adventivne biljne vrste Požeške kotline te utvrditi kojim porodicama, flornim elementima i životnim oblicima pripadaju. Praćenje rasprostranjenosti i determiniranje vrsta izvršeno je u sklopu istraživanja invazivnih biljnih vrsta Požeške kotline u periodu 2008.-2012. godine te 2017. godine. Analizom kultivirane i adventivne flore Požeške kotline ustanovljeno je 188 vrsta (11,4% od ukupnog broja biljnih vrsta Požeške kotline) razvrstanih u 65 porodica. Vrstama najbrojnija je porodica Asteraceae sa 29 vrsta. Od životnih oblika najzastupljeniji su Therophyta sa 89 vrsta i Phanerophyta sa 54 vrste. U flornim elementima najzastupljenije su kultivirane i adventivne biljke sa 142 vrste (75,5 %).

Ključne riječi: kultivirano bilje, adventivna flora, Požeška kotlina

Uvod

Horvat i Franjić (2016) navode da alohtonu floru čine vrste čije je pojavljivanje uzrokovano ljudskim aktivnostima, a unešene su namjernim ili nenamjernim djelovanjem. Autori navode da je udio alohtone flore u nacionalnim florama 30 -50 % u ukupnom broju vrsta te da je utjecaj svih alohtonih vrsta nije jednak jer su neke korisne, neke neutralne, a nečiji je utjecaj štetan. Ekološki utjecaj alohtonih biljnih vrsta i mehanizmi njihovog brzog širenja u biljnim zajednicama često su bili predmet istraživanja (Drake i sur. (1989), Šilc i sur. (2012), Obratov – Petković i sur. (2013). Petrović i sur. (2016) navode da je prema podacima IUCN u Europi zabilježeno ukupno 10 961 taksona alohtonih vrsta biljaka, a za 10-15 % se procjenjuje da imaju negativne ekološke i gospodarske posljedice. Prema Nikolić i sur. (2014) adventivna flora se dijeli na biljke u kulturi (kultivirane) i biljke izvan kulture. Vuković (2015) smatra da je gotovo dvije trećine stranih biljnih vrsta u Europu uneseno namjerno, a radi se biljkama koje su ljudima korisne, te se koriste npr. u hortikulturi (*Reynoutria japonica* Houtt.), industriji (*Robinia pseudoacacia* L.), ishrani (*Helianthus tuberosus* L.) i sl. Tomašević (2016) je za Požešku kotlinu zabilježio 1654 biljnih vrsta, a cilj rada bio je odrediti kultivirane i adventivne biljne vrste, njihov udio u ukupnom broju vrsta te utvrditi kojim porodicama, životnim oblicima i flornim elementima pripadaju.

Materijal i metode

Praćenje rasprostranjenosti i determiniranje adventivnih vrsta izvršeno je u sklopu istraživanja invazivnih biljnih vrsta Požeške kotline tijekom vegetacijskih sezona 2008.-2012. godine te 2017. godine. Vrste zabilježene u istraživanjima (Zima (2008) i Zima (2012) te one koje su zabilježene za Požešku kotlinu (Tomašević (2006), Tomašević (2016)) uspoređene su sa popisom adventivnih vrsta iz baze *Flora Croatica Database* (Nikolić, 2018). Za obradu i determinaciju biljnih vrsta korištena je floristička literatura Domac (1994) i Jávorka i Csapody (1975). Nomenklatura vrsta i porodica je usklađena prema Nikolić (2018), te Tutin i sur. (1964 – 1980). Raspodjela životnih oblika i flornih elemenata izvršena je prema Horvat (1949), Šegulja (1977) i Rauš-Šegulja (1983), a označeni su kako slijedi: H – *Hemycrptophyta*, G – *Geophyta*, P – *Phanerophyta*, T – *Therophyta*, Ch – *Chamaephyta*, Hy – *Hydrophyta*. Razvrstavanje biljaka po flornim elementima izvršeno je prema Tomašević (2006 i 2016).

Rezultati i rasprava

Istraživanja adventivnih vrsta nekog područja većinom su obuhvaćena širim vegetacijskim ili florističkim istraživanjima. Tako Vlahović i Mitić (2010) navode 14 adventivnih vrsta za područje Plešivice, a Ruščić i sur. (2010) za područje Splita. Cjeloviti popis adventivne flore za Hrvatsku dao je Nikolić (2018) pri čemu je obuhvaćeno 625 vrsta. Analizom vrsta zabilježenih za Požešku kotlinu sa popisom adventivnih vrsta iz baze *Flora Croatica Database* (Nikolić, 2018) ustanovljeno je 188 vrsta (Tablica 1) što čini 8,8% od ukupnog broja vrsta zabilježenih za Požešku kotlinu te 30,1% od alohtonih vrsta zabilježenih za Hrvatsku. Adventivne vrste Požeške kotline razvrstane su u 65 porodica. Izdvaja se porodica *Asteraceae* sa 29 (15,4%) vrsta, porodice *Fabaceae* i *Poaceae* sa 13 (6,91%) te *Brassicaceae* sa 12 (6,4%) vrsta. I u istraživanjima Vlahović i Mitić (2010) najbrojnija vrstama je porodica *Asteraceae*. Među adventivnim vrstama Požeške kotline posebno treba naglasiti 38 kultiviranih vrsta (20,2%). Analiza životnih oblika pokazala je da su najzastupljeniji *Therophyta* sa 89 (47,3%) vrsta i *Phanerophyta* sa 54 (28,7%) vrste. Nakon toga slijede *Hemicryptophyta* sa 27 (14,4%) te *Geophyta* sa 14 (7,5%) vrsta. Dominaciju *Therophyta* utvrdili su Vlahović i Mitić (2010) te Dobrović i sur. (2005) u svojim istraživanjima adventivnih vrsta. U flornim elementima najzastupljenije su kultivirane i adventivne biljke sa 142 vrste (75,5 %). Od adventivnih biljnih vrsta u Požeškoj kotlini 34 vrste su invazivne od čega je 17 korovnih vrsta (Zima, 2015) kao npr. *Abutilon theophrasti*, *Amaranthus retroflexus*, *Ambrosia artemisiifolia*, *Veronica persica* i druge. Od zabilježenih vrsta značajni udio zauzimaju i dekorativne vrste kao npr. *Aesculus hippocastanum*, *Dianthus caryophyllus*, *Dicentra spectabilis*, *Forsythia europaea* koje se rasprostiru ljudskim utjecajem te zauzimaju značajno mjesto u urbanoj flori. Ruščić i sur. (2010) u okviru istraživanja urbane flore Splita utvrdili su 125 alohtonih biljaka (15% od ukupnog broja biljaka urbane flore). Nikolić i sur. (2014), navode da je velik broj adventivnih vrsta na nekom području rezultat olakšanog prijenosa biljaka te je potaknut brojnošću i različitošću transporta i na velike udaljenosti, globalnom mobilnošću i potrošačkom kulturom, potrebom prehrane sve većeg broja stanovništva i sl. Nadalje navode da su moderna agrikultura, šumarstvo, farmaceutska industrija, medicina, hortikultura, krajobrazna arhitektura i druge ljudske djelatnosti na jednom području redovito ovisne o brojnim vrstama biljaka podrijetlom s drugih područja.

Tablica 1. Kultivirane i adventivne biljne vrste u Požeškoj kotlini

Latinsko ime svojte, životni oblik i florni element	<i>Amaranthus deflexus</i> L.,H,3	<i>Beta vulgaris</i> L. ssp <i>vulgaris</i> ,T,12,kult.	<i>Chamomilla suaveolens</i> (Pursh) Rydb.,T,12
<i>Abutilon theophrasti</i> Medik.,T,12	<i>Amaranthus graecizans</i> L.,T,11	<i>Bidens frondosa</i> L.,T,12	<i>Cichorium endivia</i> L. ssp. <i>endivia</i> , H,12,kult.
<i>Acer negundo</i> L.,P,12	<i>Amaranthus hybridus</i> L.,T,11	<i>Brassica napus</i> L.,T,12,kult.	<i>Consolida regalis</i> S. F. Gray,T,3
<i>Acer saccharinum</i> L.,P,12	<i>Amaranthus retroflexus</i> L.,T,11	<i>Brassica nigra</i> (L.) Koch,T,12	<i>Conyza canadensis</i> (L.) Cronquist,T,12
<i>Acorus calamus</i> L.,Hy,10	<i>Ambrosia artemisiifolia</i> L.,T,12	<i>Brassica rapa</i> L.,T,12,kult.	<i>Coreopsis tinctoria</i> Nutt.,T,12
<i>Adonis aestivalis</i> L.,T,9	<i>Amorpha fruticosa</i> L.,P,12	<i>Bromus arvensis</i> L.,T,9	<i>Cornus alba</i> L.,P,12
<i>Adonis flammea</i> Jacq.,T,3	<i>Anagallis arvensis</i> L.,T,11	<i>Bromus secalinus</i> L.,T,9	<i>Cosmos bipinnatus</i> Cav.,T,12
<i>Aesculus hippocastanum</i> L.,P,12	<i>Angelica archangelica</i> L.,H,9	<i>Buxus sempervirens</i> L.,P,12	<i>Cucumis melo</i> L.,T,12,kult.
<i>Ageratum houstonianum</i> Mill.,T,12	<i>Armoracia rusticana</i> P B. Mey. et Scherb. Gaertn.,G,10,kult.	<i>Calendula officinalis</i> L.,T,12	<i>Cucumis sativus</i> L.,T,12,kult.
<i>Agrostemma githago</i> L.,T,11	<i>Artemisia annua</i> L.,T,9	<i>Callistephus chinensis</i> (L.) Nees,T,12	<i>Cucurbita maxima</i> Duch.,T,12,kult.
<i>Ailanthus altissima</i> (Mill.) Swingle,P,12	<i>Artemisia dracunculifolia</i> L.,H,12	<i>Campanula medium</i> L.,H,12	<i>Cucurbita pepo</i> L.,T,12,kult.
<i>Albizia julibrissin</i> Durazz.,P,12	<i>Asclepias syriaca</i> L.,H,12	<i>Cannabis sativa</i> L.,T,12,kult.	<i>Cydonia oblonga</i> Mill.,P,12,kult.
<i>Allium cepa</i> L.,G,12,kult.	<i>Aster novi-belgii</i> L.,H,12	<i>Capsella bursa-pastoris</i> (L.) Medik.,T,11	<i>Dahlia variabilis</i> (Willd.) Desf.,G,12
<i>Allium porrum</i> L.,G,12,kult.	<i>Atriplex hortensis</i> L.,T,12	<i>Capsicum annuum</i> L.,T,12,kult.	<i>Datura stramonium</i> L.,T,11
<i>Allium sativum</i> L.,G,12,kult.	<i>Avena fatua</i> L.,T,9	<i>Catalpa bignonioides</i> Walter,P,12	<i>Dianthus caryophyllus</i> L.,H,12
<i>Amaranthus caudatus</i> L.,T,12	<i>Avena sativa</i> L.,T,12,kult.	<i>Centaurea cyanus</i> L.,T,11	<i>Dicentra spectabilis</i> (L.) Lem.,H,12
<i>Amaranthus crispus</i> (Lesp. et Thévenau) J. M. Coult. et S. Watson,T,11	<i>Bassia scoparia</i> (L.) A. J. Scott,T,9	<i>Cerastium tomentosum</i> L.,H,12	<i>Dictamnus albus</i> L.,H,9
	<i>Bergenia crassifolia</i> (L.) Fritsch,Ch,12	<i>Chamaecyparis lawsoniana</i> (A. Murray) Parl.,P,12	<i>Digitalis purpurea</i> L.,H,12

<i>Diplotaxis tenuifolia</i> (L.) DC.,H,11	<i>Juglans nigra</i> L.,P,12	<i>Parthenocissus quinquefolia</i> (L.) Planchon,P,12	<i>Salix alba</i> L. ssp. <i>vitellina</i> (L.) Arc.,P,9
<i>Duchesnea indica</i> (Andrews) Focke,H,12	<i>Juglans regia</i> L.,P,12,kult.	<i>Parthenocissus tricuspidata</i> (Siebold et Zucc.) Planchon,P,12	<i>Salix babylonica</i> L.,P,12
<i>Echinocystis lobata</i> (Michx.) Torr. et Gray,T,12	<i>Juncus tenuis</i> Willd.,H,11	<i>Petunia hybrida</i> Vilm.,T,12	<i>Secale cereale</i> L.,T,12,kult.
<i>Elaeagnus angustifolia</i> L.,P,12	<i>Kickxia spuria</i> (L.) Dumort.,T,3	<i>Phaseolus vulgaris</i> L.,T,12,kult.	<i>Sinapis arvensis</i> L.,T,11
<i>Eleusine indica</i> (L.) Gaertn.,H,12	<i>Lactuca sativa</i> L.,T,12,kult.	<i>Philadelphus coronarius</i> L.,P,12	<i>Solanum melongena</i> L.,T,12,kult.
<i>Elodea canadensis</i> Michx.,Hy,12	<i>Lapsana communis</i> L.,T,9	<i>Phlox paniculata</i> L.,H,12	<i>Solanum tuberosum</i> L.,G,12,kult.
<i>Erechtites hieracifolius</i> (L.) Raf. ex DC.,T,12	<i>Lepidium virginicum</i> L.,T,12	<i>Phytolacca americana</i> L.,H,12	<i>Solidago canadensis</i> L.,H,12
<i>Erigeron annuus</i> (L.) Pers.,T,12	<i>Lilium candidum</i> L.,G,12	<i>Picea omorika</i> (Pančić) Purk.,P,12	<i>Solidago gigantea</i> Aiton,H,12
<i>Erigeron annuus</i> (L.) Pers. ssp. <i>trigosus</i> (Mühlenb. ex Willd.) Wagenitz,T,12	<i>Linum usitatissimum</i> L.,T,12	<i>Pinus strobus</i> L.,P,12	<i>Sophora japonica</i> L.,P,12
<i>Euonymus japonica</i> L.,P,12	<i>Lolium temulentum</i> L.,T,12	<i>Platanus x acerifolia</i> (Aithon) Willd.,P,12	<i>Sorghum halepense</i> (L.) Pers.,G,11
<i>Forsythia europaea</i> Degen et Bald.,P,12	<i>Lonicera tatarica</i> L.,P,12	<i>Polygonum persicaria</i> L.,T,11	<i>Spinacia oleracea</i> L.,T,12,kult.
<i>Fraxinus americana</i> L.,P,12	<i>Lumaria annua</i> L. ssp. <i>annua</i> ,T,6	<i>Portulaca grandiflora</i> Hooker,T,12	<i>Spiraea chamaedryfolia</i> L.,P,3
<i>Fritillaria imperialis</i> L.,G,12	<i>Lupinus albus</i> L. ssp. <i>albus</i> ,T,12	<i>Portulaca oleracea</i> L.,T,11	<i>Syringa vulgaris</i> L.,P,12,kult.
<i>Galinsoga parviflora</i> Cav.,T,12	<i>Lupinus luteus</i> L.,T,12	<i>Prunus cerasus</i> L.,P,12	<i>Tagetes erecta</i> L.,T,12
<i>Gymnocladus dioica</i> (L.) Koch,P,12	<i>Maclura pomifera</i> (Rafin) C.K. Schneider,P,12	<i>Prunus laurocerasus</i> L.,P,12	<i>Tagetes patula</i> L.,T,12
<i>Ginkgo biloba</i> L.,P,12	<i>Mahonia aquifolium</i> (Pursh.) Nutt.,P,12	<i>Prunus persica</i> (L.) Batsch,P,12,kult.	<i>Tamarix tetrandra</i> Pall. ex M. Bieb.,P,12
<i>Gleditsia triacanthos</i> L.,P,12	<i>Medicago arabica</i> (L.) Huds.,T,9	<i>Pseudotsuga menziesii</i> (Mirb.) Franco,P,12	<i>Thuja occidentalis</i> L.,P,12
<i>Helianthus annuus</i> L.,T,12,kult.	<i>Medicago sativa</i> L.,H,11	<i>Pyrus communis</i> L.,P,12,kult.	<i>Thuja orientalis</i> L.,P,12
<i>Helianthus tuberosus</i> L.,G,12	<i>Melampyrum arvense</i> L.,T,9	<i>Quercus rubra</i> L.,P,12	<i>Trifolium arvense</i> L.,T,9
<i>Hemerocallis lilioasphodelus</i> L.,H,12	<i>Morus alba</i> L.,P,12,kult.	<i>Ranunculus arvensis</i> L.,T,11	<i>Triticum aestivum</i> L.,T,12,kult.
<i>Hesperis matronalis</i> L. ssp. <i>matronalis</i> ,T,5	<i>Morus nigra</i> L.,P,12,kult.	<i>Raphanus sativus</i> L.,T,12,kult.	<i>Veronica persica</i> Poir.,T,11
<i>Hibiscus syriacus</i> L.,P,12	<i>Narcissus pseudonarcissus</i> L.,G,12	<i>Reynoutria japonica</i> Houtt.,H,12	<i>Vinca major</i> L.,Ch,12
<i>Hordeum vulgare</i> L.,T,12,kult.	<i>Nicotiana tabacum</i> L.,T,12,kult.	<i>Rhus typhina</i> L.,P,12	<i>Vitis vinifera</i> L. subsp. <i>vinifera</i> ,P,12,kult.
<i>Hyacinthus orientalis</i> L.,G,12	<i>Nigella arvensis</i> L.,T,3	<i>Ribes nigrum</i> L.,P,12,kult.	<i>Weigela florida</i> (Bigelow) A. DC.,P,12
<i>Iberis amara</i> L.,T,12	<i>Ocimum basilicum</i> L.,T,12	<i>Ribes rubrum</i> L.,P,12,kult.	<i>Wisteria sinensis</i> (Sims) Sweet,P,12
<i>Impatiens balsamina</i> L.,T,12	<i>Oenothera biennis</i> L.,H,12	<i>Ricinus communis</i> L.,T,12,kult.	<i>Xanthium spinosum</i> L.,T,11
<i>Iris germanica</i> L.,G,12	<i>Oxalis dillenii</i> Jacq.,H,11	<i>Robinia pseudoacacia</i> L.,P,12	<i>Xanthium strumarium</i> L. ssp. <i>italicum</i> (Moretti) D. Löve,T,11
<i>Iris pallida</i> Lam.,G,12	<i>Panicum capillare</i> L.,T,12	<i>Rudbeckia hirta</i> L.,H,12	<i>Zea mays</i> L.,T,12,kult.
	<i>Panicum miliaceum</i> L.,T,1	<i>Rudbeckia laciniata</i> L.,H,12	
	<i>Papaver rhoeas</i> L.,T,11		
	<i>Papaver somniferum</i> L.,T,12		

H – *Hemicyptophyta*; G – *Geophyta*; P – *Phanerophyta*; T – *Therophyta*; Ch – *Chamaephyta*; Hy – *Hydrophyta*; 1. Mediteranski florni element; 2. Ilirskobalkanski florni element; 3. Južnoeuropski florni element; 4. Atlantski florni element; 5. Istočnoeuropsko-pontski florni element; 6. Jugoistočnoeuropski florni element; 7. Srednjeeuropski florni element; 8. Europski florni element; 9. Euroazijski florni element; 10. Biljke cirkumholarktičke rasprostranjenosti; 11. Biljke široke rasprostranjenosti; 12. Kultivirane i adventivne biljke.

Zaključak

Analizom adventivne flore Požeške kotline utvrđeno je 188 vrsta koje su razvrstane u 65 porodica. Vrstama najbrojnija porodica je *Asteraceae* sa 29 vrsta (15,4%). Istraživanjem je utvrđena dominacija *Therophyta* kojima pripada 89 vrsta (47,3%). Analiza flornih elemenata pokazuje da su najzastupljenije kultivirane i adventivne biljke sa 142 vrste (75,5 %). Od ukupnog broja adventivnih vrsta 34 vrste (18,1%) ubrajaju se u invazivne, a njih 38 (20,2%) su kultivirane biljne vrste.

Literatura

- Domac R. (1994). Flora Hrvatske, Školska knjiga, Zagreb
- Dobrović I., Bogdanović S., Boršić I., Cigić P. (2005). Analisi delle specie esotiche della flora Croata. *Informatore botanico Italiano* 37:1-2
- Drake J., H. A. Mooney, F. Di Castri R., Groves F. J., Kruger M., Rejmánek, M. Williamson, (1989). *Biological Invasions: A Global Perspective*, John Wiley & Sons, 525 p., Chichester.
- Horvat I. (1949). Nauka o biljnim zajednicama. Nakladni zavod Hrvatske, Zagreb.
- Horvat G., Franjić J. (2016). Invazivne biljke Kalničkih šuma. *Šumarski list* 1-2:53-64.
- Jávorka S., Csapody V. (1975). *Iconographia florum partium austro-orientalis Europae Centralis*. Akadémiai Kiadó, Budapest
- Nikolić T. ur. (2018). Flora Croatica Database Prirodoslovno-matematički fakultet, Sveučilište u Zagrebu.
- Nikolić T., Mitić B., Boršić I. (2014). Invazivne biljke, Alfa d.d. 296 str. Zagreb.
- Obratov-Petković D., Bjedov I., Jurišić B., Đukić M., Đunisijević-Bojović D., Skočajić D., Grbić M. (2013). Influence of some environmental factors on the distribution of the invasive species *Aster lanceolatus* Willd. in various Serbian habitats. *Fresen. Environ. Bull.* 22(6):1677-1688.
- Petrović J., Čurčić S., Stavretović N. (2016). Invazivne biljne vrste i ekološki čimbenici koji utječu na njihovo širenje na području spomenika prirode „Obrenovački zabran“ (Središnja Srbija). *Šumarski list* 1-2:45-52.
- Rauš Đ., Šegulja N. (1983). Flora Slavonije i Baranje. *Glasnik za šumske pokuse* 21:179-211.
- Ruščić M., Jasprica N., Lasić A. (2010). Alohtone biljke u Splitu. Zbornik sažetaka Trećeg hrvatskog botaničkog kongresa. Jasprica, N., Pandža, M., Milović M. (ur.), 175-176. Murter, Hrvatska: 24.-26. rujna.
- Šegulja N. (1977). Analiza flore Vukomeričkih gorica. *Biosistematika* 3(1):45-59.
- Šilc U., Vrbničanin S., Božić D., Čarni A., Dajić-Stevanović Z. (2012). Alien plant species and factors of invasiveness of anthropogenic vegetation in the Northwestern Balkans – a phytosociological approach. *Central European Journal of Biology* 7(4):720-730
- Tomašević M. (2006). A new contribution to the flora of the Pozega Valley and surrounding mountains. *Natura Croatica* (15.)1-2:43-60
- Tomašević M. (2016). Flora Požeške kotline i slavonskog gorja, HAZU Zavod za znanstveni i umjetnički rad u Požegi, Zagreb-Požega
- Tutin I. G., Heywood V. H., Burges N. A., Valentine D. H., Walters S. M., Webb D. A. Eds. (1964-1980). *Flora Europaea*, Vol.1-5, Cambridge University Press, Cambridge.7
- Vlahović D., Mitić B. (2010). Non-native Plants of the Plešivica Mountains (Northwestern Croatia). *Agriculturae Conspectus Scientificus* 75(2):51-56.
- Vuković N. (2015). Ekogeografija invazivne flore Hrvatske. Doktorski rad. Prirodoslovno matematički fakultet. Biološki odsjek

Zima D. (2008). Vegetacija suhих travnjaka Požeške kotline. Magistarski rad.

Zima D. (2012). Invazivne biljne vrste Požeške kotline. Doktorska disertacija

Zima D. (2015). Invazivne korovne vrste u Požeškoj kotlini. Zbornik radova 50. hrvatski i 10. međunarodni simpozij agronoma-zbornik radova, Pospišil M. (ed.), 59-62. Opatija, Hrvatska. 16.-20. veljače.

Contribution to the cultivated and adventive flora of the Požega Valley

Abstract

The goal of this paper was to determine cultivated and adventive plant species of the Požega Valley and to determine to which family, life form and floral element they belong. Monitoring of the distribution and determination of adventive species was carried out in the framework of invasive plant species inventory of Požega Valley conducted in the period 2008-2012 and in 2017. By analyzing cultivated and adventive flora of the Požega valley, 188 species (11.4% of the total number of plant species of Požega Valley) were classified into 65 families. The Asteraceae family dominated with 29 species. Most frequently recorded life forms were Therophyta with 89 species and Phanerophyta with 54 species. According to floral element categories mostly cultivated and adventive plants belonging to 142 species (75,5%) were found.

Key words: cultivated plants, adventive flora, Požega Valle